
Farvel, men på gjensyn!

KOMMENTAR

ANDERS MALKOMSEN

Anders.Malkomsen@gmail.com

Anders Malkomsen er lege i spesialisering ved Seksjon for behandlingsforskning, Oslo universitetssykehus.

ERLEND STRAND GARDSJORD

Ingen av forfatterne har oppgitt noen interessekonflikter.

Diskusjonen om diagnoser i psykiatrien er viktig, og Trond Aarre skal ha honnør for å utfordre etablert psykiatrisk praksis (1). Det er viktig å være kritisk til det etablerte, og Aarre trekker frem relevant kritikk av den kategoriske modellen. Denne kritikken bør klinikere, helsebyråkrater og politikere kjenne til. Samtidig bør man også være kritisk til det som er nytt, og Aarre synes mindre interessert i å se kritisk på de alternative modellene han selv foreslår. Derfor ønsker vi å nyansere hans fremstilling.

En systematisk oversiktsartikkel fra 2018 gikk igjennom 111 studier som gjorde bruk av den transdiagnostiske modellen (2). Forfatterne konkluderer med at kvaliteten på de fleste studiene er lav, og at det foreløpig mangler en entydig transdiagnostisk forklaringsmodell for psykiske lidelser. I motsetning til hva Aarre gir inntrykk av, har den transdiagnostiske modellen foreløpig ikke vist seg å være det paradigmeskiftet mange hadde håpet. Det samme gjelder P-faktor, som Aarre også trekker frem. P-faktor er foreløpig ikke mer enn en deskriptiv beskrivelse av sammenhengen mellom psykiske lidelser (3).

Den største svakheten ved dagens kategoriske modell er ikke at den forsøker å dele en komplisert virkelighet inn i håndterbare kategorier. Problemet er heller at vi har for mange kategorier. Hadde vi ristet historiens terninger på nytt, ville vi neppe fått nøyaktig de samme diagnosene vi har i dag (4). Kanskje bør vi redusere antallet og kun beholde de kategoriene som mest sannsynlig ville tålt historisk reiterasjon: avhengighet, psykose, depresjon, angst, personlighetsproblematikk og utviklingsforstyrrelser. En mer utstrakt bruk av forløpsbeskrivelser (f.eks. én episode, flere episoder, vedvarende, remisjon) ville vært et nyttig tillegg til disse brede diagnosekategoriene.

Ifølge mytologien levde en gang en mann ved navn Prokrustes, som drev et herberge med bare to senger. Selv om han bare hadde to senger – en kort og en lang – erklærte han: Her har vi senger som passer til alle! Hemmeligheten var at han strakk de gjestene som var for korte, og kuttet beina av de som var for lange. I Aarres fremstilling kan det virke som dagens psykiatere tvinges av helsemyndighetene til å legge sine pasienter på en diagnostisk prokrustesseng. Dette er en overdrivelse vi ikke kjenner oss igjen i. Ofte er det enkelt å sette en diagnose som passer.

På godt og vondt er psykiatrien et pragmatisk fag. Dagens modell er ikke perfekt, men det er heller ikke alternativene. Foreløpig er evidensen best for den kategoriske modellen. Vi deler derfor ikke Aarres konklusjon om at vi bør si farvel til krav om diagnoser. Vi sier heller: Farvel, men på gjensyn!

REFERENCES

1. Aarre TF. Eit farvel til psykiatrisk diagnostikk. Tidsskr Nor Legeforen 2022; 142. doi: 10.4045/tidsskr.22.0386. [PubMed][CrossRef]
2. Fusar-Poli P, Solmi M, Brondino N et al. Transdiagnostic psychiatry: a systematic review. World Psychiatry 2019; 18: 192–207. [PubMed][CrossRef]
3. Fried EI, Greene AL, Eaton NR. The p factor is the sum of its parts, for now. World Psychiatry 2021; 20: 69–70. [PubMed][CrossRef]
4. Kendler KS. The nature of psychiatric disorders. World Psychiatry 2016; 15: 5–12. [PubMed][CrossRef]

Publisert: 7. november 2022. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.22.0663
Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.